

Цапко Владислав

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ДОКУМЕНТУВАННЯ РОСІЙСЬКИХ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ «БІЛІ ЯНГОЛИ»

Ключові слова: «Білі янголи», Національна поліція України, російсько-українська війна, воєнні злочини Росії, документування.

Keywords: «White angels», National Police of Ukraine, Russian-Ukrainian war, Russia's war crimes, documenting.

З перших днів повномасштабного вторгнення Росії в Україну у відповідь на небезпеку, що зростала, та з огляду на потребу в наданні невідкладної допомоги постраждалому населенню було створено спеціальний підрозділ поліції Донеччини під назвою «Білі янголи». Рустам Лукомський, представник підрозділу, розповідає, що важкі зіткнення з початку повномасштабного вторгнення зумовили потребу виконання поліцією вже нефункціональних обов'язків, маючи під цим на увазі, що поліцейські стали одночасно і працівниками служби надзвичайних ситуацій, і швидкої допомоги, і служби евакуації [3]. Виконання таких напрямів роботи «Білими янголами» обґрунтовувалося ускладненням приїзду карет швидкої допомоги, співробітників ДСНС України, евакуаційних груп та вантажів з гуманітарною допомогою у прифронтові райони через інтенсивні ворожі обстріли.

Головними цілями діяльності цього поліцейського підрозділу є забезпечення евакуації з прифронтових районів людей, зокрема і загиблих, надання медичної допомоги пораненим, транспортування гуманітарної допомоги, а також фіксація воєнних злочинів, що вчинила армія РФ щодо мирного населення України. «Білі янголи» діють на територіях Херсонської, Харківської, Луганської та Донецької областей, зокрема на Мар'їнському, Бахмутському, Великоновосілківському, Лиманському, Вугледарському та Авдіївському напрямках.

Під час евакуації «Білі янголи» виконують важливу роботу з документування російських воєнних злочинів. Вони детально фіксують порушення міжнародного гуманітарного та воєнного права, зокрема злочини проти мирного населення, як-от пошкодження цивільної інфраструктури, роблячи фотографії та відеозаписи, збираючи свідчення очевидців обстрілів та використовуючи інші методи документування, що можуть слугувати доказами у міжнародних судах [2]. До того ж поліцейські підрозділи поширюють цю інформацію через соціальні мережі Національної поліції України та МВС України у Facebook та YouTube. Це дає змогу користувачам мережі бачити, в якому жахливому гуманітарному становищі перебувають місцеві мешканці, особливо діти, люди похилого віку та особи з інвалідністю, які страждають від браку продовольства, медикаментів та питної води, перебуваючи під постійними ворожими обстрілами. Так, наприклад, 14 жовтня 2023 р. російськими окупаційними військами з РСЗВ «Смерч» обстріляне селище Багатир у Донецькій області. Поліцейські з підрозділу «Білі янголи» зафіксували пошкодження 20 будинків, а також церкви, школи, цивільних автомобілів та електромереж [5].

Із міста Авдіївки, однієї з найгарячіших точок на фронті, «Білі янголи» вивели два літні подружжя та двох чоловіків у критичному стані. Під час евакуації

поліцейські знайшли тіло загиблого під завалами зруйнованого будинку. Серед евакуйованих була родина пенсіонерів, яка потрапила під обстріл, але дивом залишилася живою. Ще одна літня пара також була евакуйована за проханням їхньої доньки, і вони теж перебувають у безпеці. До того ж місцевого мешканця зі зламаною ногою було евакуйовано до медичного закладу для надання лікування. Ще одного чоловіка з важкою травмою було доставлено до лікарні. Він отримав поранення внаслідок авіаудару, але завдяки оперативним діям поліцейського екіпажу його стан стабілізувався. Отже, ризикуючи власними життями, поліцейські вивезли шістьох людей під загрозою обстрілів, зафіксувавши успішну евакуацію та весь жах, який спричинила війна мирному місту Авдіївці [1].

«Білі янголи» налагодили системну співпрацю з безпековими органами України та сприяють розслідуванню російських воєнних злочинів. Так, поліцейський підрозділ, приїхавши до одного з населених пунктів поблизу Авдіївки з метою порятунку пораненого цивільного, на вулиці побачив і затримав чоловіка в російській військовій формі. «Білі янголи» встановили, що окупант був засудженим у Росії за нанесення тяжких тілесних ушкоджень і прибув в Україну для участі в бойових діях, за що йому пообіцяли амністію. Після цього правоохоронці доставили цю особу до спільної групи, в яку входять представники Національної поліції та Служби безпеки України та яка займається розслідуванням воєнних злочинів РФ [6]. За два роки з початку повномасштабного вторгнення слідчі Національної поліції, зокрема і за допомогою «Білих янголів», задокументували понад 113 тисяч воєнних злочинів, вчинених російськими військовослужбовцями, що свідчить про масштаби порушень, із якими зіткнулися українські правоохоронці. До того ж було розкрито 88 місць незаконного утримання громадян та затримано понад 2 400 осіб, пов'язаних з ворожими диверсійно-розвідувальними групами. Спеціальні підрозділи, зокрема і «Білі янголи», допомагали правоохоронним органам фіксувати обстріли цивільної інфраструктури, здійснивши евакуацію з небезпечних районів майже 10 тисяч осіб, включно з понад 2 200 дітей [7].

На 66-му Міжнародному Лейпцизькому фестивалі документального та анімаційного кіно у жовтні 2023 р. відбулася міжнародна прем'єра документальної стрічки «Білий янгол – кінець Мар'їнки», режисером якої став Арндт Гінцель. У фільмі йдеться про трагедію міста Мар'їнки та героїчну боротьбу поліцейських за порятунок життів його мешканців. Режисер зазначив, що фільм викликав надзвичайно позитивну реакцію та овації серед європейських глядачів. «Моєю метою було показати простих людей, звичайних поліціантів на війні, не окремих особистостей, а душу українського народу. Ми всі разом докладаємо зусиль, щоб Україну не забули і весь світ побачив терористичні акти Росії проти цивільного населення», – підкреслив Гінцель [4].

Начальник Головного управління Національної поліції в Донецькій області Руслан Осипенко зауважив: «Ця стрічка – свідчення російських злочинів проти цивільного населення, а також сили духу і людяності поліціантів. Щиро дякую за нашу правдиву історію і за те, що розповідаєте її світу» [4]. Покази цих фільмів європейському суспільству допомагають привернути увагу міжнародної спільноти до російських воєнних злочинів в Україні, сприяють глобальному розумінню природи російської агресії, її осуду.

Отже, діяльність поліцейських підрозділів «Білі янголи» в Україні має вагоме значення не тільки для порятунку життів мешканців прифронтових районів, але й для документування російських воєнних злочинів, їх розслідування та представлення міжнародній спільноті через соціальні мережі й міжнародні майданчики, як-от кінофестивалі. Діяльність «Білих янголів» допомагає гарантувати, що правда про події в Україні буде зафіксована і не забута, оскільки вони створюють об'єктивні записи, які можуть бути основою для правових дій проти винних у скоєнні воєнних злочинів та джерелом для освіти населення у майбутньому. Такі поліцейські підрозділи відіграють важливу роль у збереженні історичної пам'яті про російсько-українську війну, зокрема прояви нескоренності та героїзму українського народу в боротьбі за свою свободу та незалежність.

Джерела та література

1. «Білі янголи» вивезли шістьох людей із Авдіївки. *АрміяInform*. 03.01.2024. URL: <https://armyinform.com.ua/2024/01/03/bili-yangoly-vyvezly-shistoh-lyudej-iz-avdiyivky/>
2. «Білі янголи»: документальний проєкт про тих, хто ризикує власним життям заради порятунку інших. *Портал МВС*. 06.11.2023. URL: <https://mvs.gov.ua/news/bili-iangoli-dokumentalnyi-projekt-pro-tix-xto-rizikuje-vlasnim-zittiam-zaradi-poriatunku-insix>
3. Врятувати тисячі життів, ризикуючи своїм: як на Донеччині працює спеціальний підрозділ поліції «Білі янголи». *Східний Варіант*. 22.11.2022. URL: <https://v-variant.com.ua/article/donechchyna-bili-ianholi/>
4. Документальний фільм про евакуацію Мар'їнки показали на Лейпцизькому кінофестивалі. *Суспільне культура*. 18.10.2023. URL: <https://suspilne.media/culture/597033-dokumentalniy-film-pro-znisenna-rosianami-mista-marinka-pokazali-u-mezah-lejpcizkogo-kinofestivalu/>
5. ЗС РФ зі «Смерча» обстріляли село Багатир на Донеччині: є жертви та руйнації (відео). *Фокус*. 14.10.2023. URL: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/599194-zs-rf-zi-smercha-obstriyali-selo-bagatir-na-donechchini-ye-zhertvi-ta-ruynaciji-video>
6. Під Авдіївкою поліцейські «Білі янголи» та військові затримали російського окупанта (ВІДЕО). *Портал МВС*. 09.02.2024. URL: <https://mvs.gov.ua/news/pid-avdiyivkoiu-policeiski-bili-iangoli-ta-viiskovi-zatrimali-rosiiskogo-okupanta-video>
7. Поліція за два роки задокументувала понад 113 тисяч злочинів, скоєних агресором в Україні. *Укрінформ*. 25.02.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3831782-policia-zadva-roki-zadokumentovala-ponad-113-tisac-zlociniv-skoenih-agresorom-v-ukraini.html>

Безклуба Анастасія

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ДОСВІД УКРАЇНИ 2023–2024 РОКІВ

Ключові слова: *конфлікт, війна, підтримка.*

Keywords: *conflict, war, aid.*

Російська агресія проти України відчутно змінила геополітичну ситуацію в Європі та світі. Війна стала викликом не лише для військової сфери, але й для дипломатії. Україна як суб'єкт у цій геополітичній кризі змушена адаптувати свої дипломатичні методи до нових умов. Через це зростає роль дипломатії у вирішенні конфліктів, підтриманні безпеки та стабільності у світі.